

UPLATŇOVANIE ZÁKLADNÝCH STRATEGICKÝCH PRINCÍPOV V SOCIÁLNEJ PRÁCI

ŠTEFAN NESZMÉRY

APPLICATION OF BASIC STRATEGIC PRINCIPLES IN SOCIAL WORK

ABSTRAKT :

Príspevok približuje základné strategické princípy v sociálnej práci. Rastúca extrémna chudoba a systematický sociálny prepád väčšiny lokálnych spoločenstiev marginalizovaných rómskych komúnit od roku 1989 poukazuje na potrebu zmeny prístupu verejných politík v tejto oblasti. Predložená stratégia je založená na potrebe prechodu od pasívnej starostlivosti štátnych a samosprávnych orgánov smerom k aktivizujúcej pomoci.

Kľúčové slová:

Marginalizované skupiny. Stigmatizácia. Základné strategické princípy

ABSTRACT:

The paper describes the basic strategic principles in social work. Increasing extreme poverty and the systematic social downturn of most local communities of marginalized Gypsy communities since 1989 point to the need to change the approach of public policies in this area. The strategy presented is based on the need to move from the passive care of state and local authorities to activating aid.

Keywords:

Marginalized groups. Stigmatization. Basic strategic principles

ÚVOD

Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách považuje za sociálne vylúčené spoločenstvo možno považovať sídelnú komunitu, ktorá zotráva v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby. Zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite je zotrvávanie skupiny fyzických osôb s podobnými sociálnymi znakmi v priestore vymedzenom napr. vchodom bytového domu, ulicou, mestskou časťou, obcou alebo v lokalite mimo územia obce bez základnej občianskej vybavenosti.

Koncentrovanou a generačne reprodukovanou chudobou sa spravidla rozumie dlhodobou pretrvávajúca nepriaznivá sociálna situácia skupiny fyzických osôb z dôvodu súčasného výskytu negatívnych javov, ktorými sú najmä vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti, hmotná núdza, nízka úroveň vzdelanosti, nedostatočné hygienické návyky, nedostupnosť tovarov a služieb, výskyt sociálnopatologických javov a vysoká tolerancia k nim.

Sociálne vylúčené spoločenstvá sú definované relatívne široko a kladú si za cieľ podchytiť všetky marginalizované skupiny občanov žijúcich koncentrovane vo vymedzenom teritóriu. Za takéto skupiny možno považovať rómske mestské getá a getá tvorené bezdomovcami, marginalizované rómske komunity.

Na zabezpečenie tohto cieľa je potrebné vykonať nie len opatrenia v oblasti sociálnej starostlivosti, ale taktiež aj v iných oblastiach, pretože riešenie rómskej problematiky je multirezortný problém.

Predložená stratégia je založená na potrebe prechodu od pasívnej starostlivosti štátnych a samosprávnych orgánov smerom k aktivizujúcej pomoci. Tento prechod však nemá mať podobu reštriktívnych opatrení uplatňujúcich sankcie, ale má byť zameraný na prekonanie širokospektrálneho vylučovania, ktorému sú vystavení príslušníci marginalizovaných rómskych komunít a v niektorých dimenziách Rómovia všeobecne. Stratégia vlády SR je založená na snahe minimalizovať vplyv jednotlivých typov vylúčenia vo vzťahu k rómskym komunitám a rozvinúť politiku integrácie.

Integrácia spolu s nediskrimináciou sú základným smerovaním v prístupe k rómskej populácii na všetkých úrovniach. Zo strany Rómov a rómskych komunít je stratégia založená na princípe vytvárania reálnych možností na aktivizáciu sa jednotlivca alebo komunity, výsledkom ktorej by malo byť zmenšenie rozdielov medzi rómskou populáciou a väčšinovou spoločnosťou.

Stratégia podmieňuje úspešnosť verejných politík v oblasti inklúzie rómskych komunít akceptáciou princípov, ktorými sa tvorcovia verejných politík musia riadiť.

Problémy spojené so *stigmatizáciou* sa v prevažnej miere týkajú väčšiny rómskej populácie v spoločnosti. *Segregácii* sú v rôznych podobách vystavené viaceré rómske komunity a dôsledkom *getoizácie* sa stávajú marginalizovanými. Všetky prijímané opatrenia vo vzťahu k cieľovým skupinám stratégie musia akceptovať tieto strategické princípy a v prípade, že nebude možné alebo účelné naplniť jeden z princípov, je nevyhnutné posilniť napĺňanie princípov ďalších. Stratégia vychádza z predpokladu, že tieto princípy musia byť prepojené v premýšľaní o politikách, ktoré sa týkajú niektorej z cieľovej skupiny. Okrem uvedených princípov sa právne normy, ktoré sa svojim dopadom dotýkajú cieľovej skupiny, musia riadiť všeobecnými cieľmi, ktoré vyplývajú z rovnosti ľudí pred zákonom a všeobecných princípov demokratického štátu – rovnosti, subsidiarity, eliminácia sociálnych rizík, sociálnej kohézie a sociálnej participácie. Dostupné na:

ec.europa.eu/justice/discrimination/roma-integration/.../national_sk.htm [cit. 2019-11-08]

Základné strategické princípy

- ***Princíp destigmatizácie***

Stigmatizácia je proces sociálneho označovania, kedy určitý jedinec alebo sociálna skupina dostanú od spoločnosti „označenie“ (nálepku), ktorým sa im pripisujú znaky pochádzajúce zo stereotypu a nie zo znalostí o ich skutočnom správaní. Sociálna stigmatizácia je sociálne označovanie z hľadiska skupinovej príslušnosti.

Stigmatizácia spätne vplyva na myslenie, správanie a činnosť označovaných ľudí. Ak sa so svojou stigmou stotožnia, začnú vidieť samých seba v súlade s ňou a v súlade s ňou budú orientovať aj svoju sociálnu činnosť. Jej negatívnym dôsledkom je diskriminácia a prenasledovanie stigmatizovaných osôb. Správanie a činnosť stigmatizovaných jedincov bývajú pripisované ich prirodzeným vlastnostiam a interpretované ako prejav ich zlej vôle, výsledok patologickosti a považované za dôkaz oprávnene zlého postoja k nim.

Destigmatizovať príslušníkov stigmatizovaných skupín znamená dosiahnuť v dominujúcej skupine, aby pristupovala ku každému členovi stigmatizovanej skupiny individuálne a posudzovala ho na základe jeho skutočného správania a činnosti. Destigmatizácia by mala prebiehať v rovine inštitucionálnej aj v rovine bezprostredných sociálnych vzťahov. Nástrojom by mal byť nestigmatizujúci, neutrálny prístup úradníkov verejnej správy k výkonu svojich činností a výchova k tolerancii v celej spoločnosti. Pre

členov stigmatizovaných skupín to znamená zbaviť sa obranného správania voči príslušníkom väčšinovej spoločnosti, ktoré táto spoločnosť chápe ako cudzie. Dostupné na:

www.minv.sk/?romske-komunity-uvod&subor=160449 [cit. 2019-11-08]

- ***Princíp desegregácie***

Segregácia znamená zoskupovanie osôb, ktoré majú podobné sociálne znaky, v určitom priestore geografickom, alebo sociálnom. Segregácia tak vo svojich dôsledkoch znamená výraznú sociálnu izoláciu jednej skupiny od druhej. Predkladaná stratégia sa snaží predchádzať segregácii geografickej, spojenej s bývaním na určitom teritóriu, ako aj segregácii sociálnej, ktorá znamená odčlenenie v určitom sociálnom priestore, najmä v oblasti vzdelávania a prístupu na trh práce. Predkladaná stratégia nazerá na súčasnú segregáciu marginalizovaných rómskych komunit na Slovensku ako na výsledok procesu, v ktorom tieto dimenzie boli prepojené a je problematické ich od seba odlišovať.

Dobrovoľná segregácia skupiny má obranný charakter. Umožňuje skupine pretrvať v cudzom prostredí, uchovať si svoj jazyk a kultúru. Násilná segregácia zo strany väčšinovej spoločnosti je spojená s ohrozením skupiny a často má charakter sociálneho vylúčenia a getoizácie.

Rasová a etnická segregácia, ku ktorej dochádza na formálnej a neformálnej úrovni v rôznych sférach, vedie vo svojich dôsledkoch k nerovnostiam, rozdielnym životným podmienkam, rozdielnej dostupnosti služieb medzi väčšinovým spoločenstvom a etnicky, či rasovo odlišnou skupinou – v oblasti vzdelávania, bývania a zamestnávania. Dôsledkom segregácie je aj nerovnosť príležitostí a nerovný prístup k základným službám.

Desegregácia tak znamená odstránenie štrukturálnej a inštitucionálnej diskriminácie. V lokálnych podmienkach môže prísť k situácii, kedy je problematické, alebo nemožné vyhnúť sa segregácii. Priestorová segregácia v takom prípade môže byť akceptovaná (napr. ako dočasné riešenie) za predpokladu, že ostatné procesy sú smerované k sociálnemu začleneniu. Napríklad aj v oblasti vzdelávania, kde je segregácia rozšírená na inštitucionálnej a neinštitucionálnej úrovni, môže byť segregácia akceptovateľná, ak ju nie je možné vyriešiť v krátkodobom horizonte (napr. pre nedostatok infraštruktúry), ale cieľová skupina musí dostávať kvalitnejšie a komplexné vzdelávanie. V prípade, že dochádza k segregácii v oblasti vzdelávania je nevyhnutné merať a vyhodnocovať kvalitu, aby bolo možné posúdiť vyššiu kvalitu služieb v tejto oblasti.

- ***Princíp degetoizácie***

Proces getoizácie má svoje štrukturálne príčiny, na ktoré jedinec nemá zásadný vplyv. Vnútoraná podstata getoizácie vedie k neustálemu prehľbovaniu a rozširovaniu geta. V dôsledku marginalizácie, stigmatizácie a segregácie hľadá postihnutá skupina miesto, kde bude prijatá, kde ju nikto nebude odsudzovať, stigmatizovať ani ohrozovať. Z tohto dôvodu sa presťahujú na miesto, kde žijú ľudia s im podobnými charakteristikami. Takéto miesto je však väčšinou mimo oblasť, v ktorej sa bežne zdržiavajú ľudia z väčšinovej spoločnosti, a tí ho časom začnú vnímať ako miesto, kam nie je dobré chodiť. Týmto spôsobom dochádza k obojstrannému uzatváraniu miesta.

Postupujúci proces getoizácie sa dá zobrazit' ako špirála predstáv majority o vlastnostiach vylučovanej skupiny. K tomu, že tieto predstavy sa naplňajú, dochádza predovšetkým kvôli akciám, ktoré zákonite vzbudzujú reakciu na strane vylučovaných. Špirálovitosť znamená v tomto prípade to, že na začiatku existuje relatívne veľký priestor, ktorý majorita s minoritou zdieľa, tento priestor sa však systematicky zužuje a priestor pre začlenenie vylúčených sa minimalizuje.

Proces getoizácie má niekoľko etáp, ktoré predložená stratégia považuje za prejavy a dôsledky getoizácie – stigmatizácia skupiny, jej vyčlenenie, sociálne vylúčenie, represia voči nej a prípadné fyzické násilie. Degetoizácia tak znamená prerušiť opísanú gradáciu sociálneho vylúčovania a vrátiť sa do počiatočného bodu, kde sa začne postupne rušiť stigmatizácia celej skupiny a k členom skupiny sa pristupuje individuálne a bez predsudkov. Getoizácia ako završenie negatívnych javov spojených so stigmatizáciou a segregáciou vždy vo svojich dôsledkoch vedie aj k sociálnemu prepadu a ďalším nežiadúcim javom, preto je nevyhnutné pri inklúzii marginalizovaných rómskych komunít striktne aplikovať tento princíp.

- ***Princípy implementácie***

Na základe doterajších skúseností možno konštatovať, že predpokladom úspešnosti politiky inklúzie a integrácie je paralelné rešpektovanie princípov implementácie, ktoré sa vzájomne podmieňujú:

- ***Princíp solidarity***

Princíp solidarity je nevyhnutné rozvíjať nielen z dôvodov právno-politických a etických, ale aj pragmatických. Vytrácanie sa vzájomnej solidarity vedie k ďalšej

fragmentarizácii spoločnosti a znižovaniu sociálnej kohézie. Predložená stratégia tak vníma solidaritu ako obojstranne výhodnú. Solidarita by nemala byť podmienená zásluhovosťou, tá za istých okolností môže byť nástrojom, ak paralelne s jej aplikáciou prichádza ku destigmatizácii, desegregácii a degetoizácii.

Princíp je však založený na splnení konkrétnych a transparentných kritérií pre poskytnutie pomoci. Nerešpektovanie tohto princípu vo vzťahu k tým, ktorí nedodržiavajú pravidlá, oslabuje sociálnu solidaritu zo strany ako majority, tak i rómskych komunít a ničí motiváciu sociálne vylúčených a sociálne odkázaných zmeniť svoje postavenie. Nedodržiavanie konkrétnych a transparentných kritérií pre poskytnutie pomoci ničí aj záujem majority meniť svoj pohľad na marginalizované komunity a ničí jej ochotu akceptovať opatrenia na zmenu stavu.

- ***Princíp zákonnosti***

Princíp zákonnosti vychádza z rešpektovania Ústavy Slovenskej republiky, medzinárodných zmlúv a dokumentov, práva Európskych spoločenstiev a Európskej únie a právnych predpisov Slovenskej republiky s dôrazom na zaručovanie, dodržiavanie a ochranu ľudských práv a základných slobôd. Striktné trvanie na zákonných postupoch však musí byť obojstranné, teda vyžadované od orgánov verejnej správy aj od občanov. Práve chýbajúca striktnosť pri obojstrannom dodržiavaní zákonov vedie k právnej neistote a bezvýhodiskovému stavu vzájomného obviňovania a stigmatizácie členov rómskych komunít.

- ***Princíp partnerstva***

Tento princíp úzko súvisí s princípom subsidiarity. Je založený na potrebe spolupracovať a koordinovať úsilie a prostriedky zainteresovaných subjektov, a to ako v rovine horizontálnej (obce a regióny navzájom), tak aj vertikálnej (ministerstvá, regióny, obce). Predpokladom je schopnosť navzájom pozitívne komunikovať a spolupracovať. Vážnym problémom znemožňujúcim efektivitu rozhodovania a riadenia sú koncepčné, kompetenčné, aj implementačné spory. Bez posilnenia partnerstva a vnímania vzájomnej výhodnosti spolupráce nebude možné efektívne posilňovať postavenie rómskych marginalizovaných komunít. Súčasťou partnerstva však musí byť aj cieľová skupina predloženej stratégie . Rómovia celkovo, či rómske komunity bez ohľadu na mieru ich marginalizácie, by mali byť súčasťou rozhodovacích procesov. Na jednej strane sa tak zvyšuje

pocit zodpovednosti na strane cieľovej skupiny, na druhej strane sa znižuje rozšírená nedôvera zo strany rómskych komunít.

- ***Princíp komplexnosti***

Pre úspešné naplnenie cieľov stratégie je potrebné vyžadovať komplexný a integrovaný prístup pri realizácii opatrení vo všetkých prioritných oblastiach sociálnej a ekonomickej integrácie rómskej populácie a potrebu koordinovaného a systematického prístupu tak na lokálnej, ako aj regionálnej a národnej úrovni. Princíp je založený na potrebe sústrediť úsilie a prostriedky tak, aby bola zabezpečená komplexnosť a primeranosť zvolenej sociálnej intervencie.

- ***Princíp koncepcnosti, systémového prístupu a trvalej udržateľnosti***

Tento princíp je založený na potrebe koncepčného a systémového prístupu k riešeniu problematiky vylúčenia marginalizovaných rómskych komunít. Znamená to koncepčne a systémovo postupovať pri identifikovaní sociálnych problémov, pri nachádzaní ich akceptovateľných riešení a pri ich realizácii.

Sociálne intervencie musia byť založené na existencii odborných analýz a postupov a realizácii koordinovaných vo vzájomných súvislostiach. Súčasťou koncepcnosti je i podpora odbornosti a depolitizácia riešení a prístupov. Nevyhnutnou súčasťou úspešnosti riešení je aj plánovanie a vyhodnocovanie politík.

V prípade preukázania úspešnosti politík je nevyhnutné mať zabezpečené ich kontinuálne pokračovanie. Trvalá udržateľnosť osvedčených programov je predpokladom úspechu.

- ***Princíp rešpektovania regionálnych a subetnických charakteristík***

Princíp je založený na rešpektovaní regionálnych rozdielov pri zavádzaní inkluzívnych politík. V rámci Slovenska sú regióny s rozdielnymi ekonomickými a následnými sociálnymi parametrami, ktoré sa vo výraznej miere odzrkadľujú na sledovaných ukazovateľoch (zamestnanosť, vzdelanostná úroveň, sociálna odkázanosť, zdravotná situácia a pod.). S tým súvisí aj etnická a náboženská rôznorodosť príslušných regiónov (nie len vo vzťahu majority k Rómom, ale aj vo vzťahu k iným národnostným menšinám a náboženským komunitám). Pri kreovaní politík, je potrebné rešpektovať aj vnútorné subetnické členenie (programy vhodné pre tzv. usadlých Rómov, nemusia byť vhodné pre tzv. olašských Rómov).

- ***Princíp rodovej rovnosti***

V záujme odstraňovania existujúcich a predchádzania vytvárania nových rodových nerovností, prijímané politiky musia dodržiavať uplatňovanie rodového hľadiska vzhľadom na fakt, že nijaké opatrenie, nijaká politika, či rozhodnutie, nie je rodovo neutrálne. Je nutné plánovať a vyhodnocovať všetky strategické ciele, opatrenia, aktivity a ich implementáciu z hľadiska dopadu na situáciu rómskych žien, rodové pomery a odstraňovanie nežiadúcich rodových stereotypov, ktoré často bránia rómskym ženám v uplatnení a vedú v konečnom dôsledku k viacnásobnej diskriminácii.

Pri implementácii stratégie sa bude využívať duálny prístup v zmysle praxe EÚ: uplatňovanie rodového hľadiska a špecifická podpora žien v oblastiach, v ktorých sú znevýhodnené voči mužom. Pred prijímaním opatrení legislatívneho a strategického charakteru sa bude vykonávať rodová analýza dopadov.

- ***Princíp zodpovednosti a predvídateľnosti***

Princíp je založený na nutnosti posilňovať ľudský, kultúrny a spoločenský kapitál v sociálne vylúčených rómskych komunitách. Politiky inklúzie by mali systematicky zvyšovať schopnosti cieľovej skupiny – Rómov celkovo, ako aj všetkých rómskych komunít a v stále väčšej miere participovať na všetkých úrovniach prípravy a realizácie stratégie. V tejto súvislosti pri realizácii rómskej integrácie sa vláda SR zameriava na systémové opatrenia zacielené na aktivizáciu príslušníkov rómskych komunít pred opatreniami založenými na pasívnom prijímaní pomoci.

Ciele národnej priority na zabezpečenie integrovanej dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti

Dlhodobá starostlivosť v zmysle zabezpečovania časovo dlhej a kontinuálnej starostlivosti a pomoci nevládnym ľuďom zatiaľ na Slovensku nemá silné zázemie ani tradíciu, a to aj napriek dlhodobo tradičnej podobe rodinných opatrovateľov a starostlivosti v zariadeniach poskytujúcich sociálnu alebo zdravotnú starostlivosť.

V odborných, ani laických kruhoch neexistuje jednotne zdieľané vymedzenie tohto pojmu. Podľa definície OECD je dlhodobá starostlivosť súborom služieb, ktoré potrebujú osoby závislé na pomoci inej fyzickej osoby pri bežných denných činnostiach. Tieto činnosti sa považujú za tzv. nesebaobslužné aktivity, ktoré musí jedinec vykonávať každý deň, ako

napr. osobná hygiena, obliekanie, jedenie, líhanie a vstávanie z postele či stoličky, pohybovanie sa, používanie toalety, kontrolovanie vyprázdňovania. Takáto personálna pomoc je často poskytovaná v kombinácii so základnými zdravotníckymi službami, akými sú napríklad ošetrovanie rán manažment bolesti, podávanie liekov, zdravotný monitoring, prevencia, rehabilitácia alebo služby paliatívnej starostlivosti.

Ešte v nedávnej minulosti v dôsledku nízkeho podielu staršieho obyvateľstva sa dlhodobá starostlivosť riešila najmä z dôvodu zdravotne postihnutých osôb. V tejto súvislosti bolo logické, že sa kládol dôraz na zabezpečovanie príslušnej podpory osobám zdravotne postihnutým s následným dôrazom na rozvoj sociálnych služieb popri skvalitňovaní zdravotnej a rehabilitačnej starostlivosti. (Repková, 2011).

Civilizačný a demografický rozvoj však aj na Slovensku začal odhaľovať zložitejšie problémy života nevládných ľudí, a tak sa dostávajú na povrch ďalšie otázky a súvislosti života osôb, ktorí potrebujú pomoc iných pri zabezpečovaní svojich každodenných aktivít a potrieb. Postupne sa mení obraz a problematika nevládných ľudí: tým, že sa v spoločnosti zvyšuje počet i váha starších ľudí a narastá počet veľmi starých ľudí narastá i počet nevládných. Významnou skupinou medzi nevládnymi ľuďmi sa stávajú starší a veľmi starí. Ešte pre nedávnom sa s (menej početnou) skupinou nevládných starších ľudí zaobchádzalo tak, že sa „presúvali“ do príslušných zariadení, kde absolvovali často „povinnú jazdu“ so zastávkami v nemocnici potom v zariadeniach pre seniorov, prípadne v iných špecializovaných zariadeniach. Vtedy však išlo len o nevelikú skupinu osôb. Aktuálne však už ide o podstatne väčšie skupiny ľudí, ktoré sa nedajú riešiť presunmi. (Průša, 2011)

Súčasná situácia je diametrálne odlišná oproti minulosti, fenomén nevládných starších ľudí sa rozširuje a otázky riešenia pomoci týmto ľuďom sa stávajú naliehavými. Avšak vnímanie tejto situácie sa ešte stále deje zastaranou optikou, v zastaranom pojmovom, inštitucionálnom i legislatívnom rámci, reflektujúcom skôr všeobecnú problematiku pomoci zdravotne postihnutým osobám. Následkom takéhoto vnímania sú evidentne rozpačité prístupy riešenia (nových) problémov. Aj zo strany verejnosti je len malá mediálna odozva na naliehavé riešenie komplexnej problematiky dlhodobej starostlivosti.

Záver

Dosiahnutie cieľa poskytovania kvalitnej dlhodobej starostlivosti sa vyžaduje dôsledná spolupráca štátnych regionálnych a miestnych orgánov a najmä vyriešenie financovania ošetrovateľských úkonov zdravotnou poisťovňou. Tieto problémy dlhodobo spôsobujú prekážky.

Koordinácia dlhodobej starostlivosti je rozhodujúca aj v rámci administratívnej organizácie, aby občan bol informovaný o možnostiach ďalšej starostlivosti v prípade ukončenia zdravotnej starostlivosti a jeho potreby následnej sociálnej starostlivosti.

Niektoré štáty Európskej únie majú vypracované národné stratégie a priority na zaručenie jednotného a koordinovaného poskytovania starostlivosti (Španielsko, Švédsko, Veľká Británia). Vychádzali zo zásady, že dlhodobá starostlivosť je zvyčajne delegovaná na nižšie úrovne štátnej správy, ktoré ju musia riadiť. Podobné ciele by sa dali dosiahnuť aj prostredníctvom rámcových zmlúv medzi poisťovňami a poskytovateľmi starostlivosti.

Ďalším a veľmi závažným problémom je s pracovnými silami. Personálne náklady predstavujú najväčšiu časť výdavkov v dlhodobej starostlivosti poskytovanej v obzvlášť v inštitucionálnej forme. Inštitúcie sa musia vyrovnávať s nedostatkom pracovnej sily a so zaručením jej odbornej prípravy. Tento problém je dôležitý aj z toho hľadiska, že vývoj liečebných a technických poznatkov si vyžaduje takmer neustále zvyšovanie zručností a kvalifikácie pracovníkov. Domáca dlhodobá starostlivosť vyvoláva iné úvahy, keďže starostlivosť zvyčajne poskytujú rodinní príslušníci alebo priatelia, ktorí často nemajú vôbec špecializovanú prípravu. V snahe reagovať na rastúci dopyt mnohé členské štáty (Španielsko, Francúzsko, Litva, Česká republika) zaviedli politiky na zvýšenie počtu ošetrovateľských pracovníkov na skvalitnenie odbornej prípravy a ponúkajú vzdelávacie politiky pre profesionálnych pracovníkov poskytujúcich zdravotnú a sociálnu starostlivosť. Iné štáty ako napr. Poľsko, Lotyšsko a Estónsko zlepšujú pracovné a platové podmienky, aby odradili špecializovaných pracovníkov od odchodu za prácou do zahraničia.

Potrebná je aj podpora tzv. neformálnych opatrovateľov. V Rakúsku bol spustený projekt s tzv. „poradenskými šekmi“, ktorý umožňuje osobám vyžadujúcim 24-hodinovú starostlivosť a ich rodinným príslušníkom, ktorí ju poskytujú, prístup ku kvalifikovanému poradenstvu v mnohých oblastiach. Dostupné na:

[http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm\[2019-12-09\]](http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm[2019-12-09])

Existuje všeobecná zhoda, že príjemcovia dlhodobej starostlivosti uprednostňujú poskytovanie starostlivosti v domácom prostredí pre inštitucionálnou starostlivosťou.

Členské štáty, nevynímajúc Slovenskú republiku budú musieť rastúci dopyt po týchto službách zvládnuť. Pôjde predovšetkým o riešenie problematiky v oblasti:

- vzdelávania kvalifikovaných pracovníkov v dlhodobej starostlivosti
- vytvoriť udržateľnú kombináciu verejných a súkromných zdrojov financovania
- zaručiť efektívnu koordináciu v rámci rôznych systémov dlhodobej starostlivosti

- zaviesť do praxe zásadu univerzálneho prístupu k dlhodobej starostlivosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BARTOŇKOVÁ, H. 2010. Firemní vzdělávání. Praha: Grada, 208 s. ISBN 978-80-247-2914 5.

BENČO, J. 2008. *Vývojové tendencie manažmentu verejnej správy*. In *Nové trendy v manažmente*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie. Trenčín: TUNAD. s.59-68. ISBN 978-80-8075-370-2.

KAPPL, M. 2003. *Sociální práce – věda či profese?* In *Sborník příspěvků: Aktuální otázky sociální práce*. Hradec Králové: UHK FP. s.33-37. ISBN 80-86771-01-6. [cit. 2014-12-10]. Dostupné na: <http://pdf.uhk.cz/kspsp/publikace%20katedry/edice%20texty/aktot.htm>

LEŠČIŠIN, M. 2006. *Manažment kvality*. Bratislava: Ekonóm. 226 s. ISBN 80-225-2237-6.

MATOUŠEK, O.: 2. vyd. 2007. *Základy sociální práce*. Praha: Portál. 312 s. ISBN 978-80-7367-331-4.

NENADÁL, J. a kol. 2008. *Moderní management jakosti*. Princípy, postupy, metody. Praha: Management Press, 378 s. ISBN 978-80-721-186-7.

PAYNE, M.: 2007. 3rd.ed. *Modern Social Theory*. New York: Palgrave Macmillan. 366 s. ISBN 9781403918369

SPOLOČNÝ systém hodnotenia kvality. Príručka modelu CAF 2013. European CAF Resource Centre: Maastricht 2012. 80 s.

KONTAKT

JUDr.Ing. Štefan Neszméry, PhD., LL.M

Pedagogická fakulta – Katedra sociálnej práce.

Univerzita Komenského

